

Vasárnapi újság – 1854 – 1860

Id. Irinyi János.

Hazánk kiválólag termelő ország s a mezeigazdasággal foglalkozók száma talán sehol sem olly nagy és tekintélyes, mint nálunk. Köztudomásu tény, hogy a magyar gazdaközönség mintegy magvát képezi a magyar értelmiségnek, s midőn hazafiui és emberi erényekről van szó, itt a legtöbb tiszteletreméltó jelenségekre akadunk. – Illy értelmes mivelt férfiut, a magyar gazdák egy mintaképét mutatjuk be olvasóinknak a Gazdasági Lapok nyomán a jelen arczképben.

Id. *Irinyi János*, a nagy-létai uradalom volt igazgatója, született Zsákán, 1787-ben január 6-án, meghalt N.-Létán Biharmegyében, 1856. april 15-kén.

Tanulmányait Nagyváradon és Egerben bevégezvén, kora ifjúságában gazdaszatra adta magát, s a korábban székelyhídi, utóbb nagy-létai uradalomban 40 évet töltött.

Id. Irinyi János.

Kitünően volt benne képviselve a gazdaszat mind gyakorlati mind elméleti szeretete és ismerete. Egyaránt éles gunynyal és megvetéssel emlékezett mind a kirekesztőleg csak elméleti, mind a csupán gyakorlati gazdákról.

Egyáltalában nem rohant neki semmi hiréből vagy könyvekből ismert ujításnak, de minden gyakorlatilag, valahol hasznosnak tapasztalt, vagy éles belátása szerint hasznosnak vélt javítást, mennyire a körülmények engedék, megkísérlett.

A hazai legjelesebb gazdászokat többnyire mind meglátogatta, hogy azokat személyes tapasztalásából ismerhesse, s néhány ízben Németországba is elrándult, tapasztalatai s ismeretei bővítése végett.

Az uradalomban és saját birtokán Vértesen már nagyon régen több, igen czélszerűen rendezett váltógazdaságot állított. – Felülmulhatlan szorgalom, csüggedetlen kitartás, megtörhetlen erély, higgadság a kezdésben, tűz a folytatásban jellemezte őt, mint általában embert, s úgy különösen mint gazdát.

Erélye, fáradhatlansága bármely pályán a legkitünőbb emberek sorába emelte vlna őt. S erős lelkével kemény testi egészség is párosulván, a kényelemvágy, avagy épen puhaság utolsó pillanatáig nem gátolta őt semmiben. Mikor a legroszabb idő volt, esett, fagyott, akkor már épen tudták alárendeltjei, hogy bizonyosan jönni fog szétnézni, ha vajjon minden rendében van-e? – Állása nem akadályozta, hogy a legkisebb részletekkel is ne foglalkozzék. Igen sokszor mondták neki jó emberei bizalmasan, hogy megfizethetlen buzgóságával, melylyel olly különben hihetlen sokfélét meggyőz, sokkal inkább ispán mint igazgató: de elve volt, hogy a legfontosabb dolgoknak minden gazdaságokban egy ugyanazon ember szemei előtt kell megtörténni, s meg kell tenni az embernek minden emberileg valóban lehetségest; mindenekfelett pedig számtalanszor ismételte e szavakat: „Ha kell, tedd magad, ha nem kell, küldj mást!” – Egy juh meg nem fűrosztetett jelenléte nélkül; egy juh ki nem esett a létszámból, saját szemeivel való meggyőződése nélkül az eset okáról.

Nemcsak hogy általában nem tartozott a szobából kormányzó gazdák közé, de sürgősebb dologidőkben, állása igényein kívül, gyakran órákig elmulasztotta ebédje rendes idejét a mezőn maradásával, s igen idős korában is sokszor vitt magával szalonnát, hogy a messze gazdaságokból ne legyen kénytelen ebédre hazatérésével időt mulasztani, és szüntelen szemeivel láthassa a dolog folyamát.

És soha, de soha sem látta senki, ha a dolgozóknál jelen volt, s ez kedvencz foglalkozása vala, hogy árnyékba vonult volna.

A rendet mindenben a legnagyobb szigorussággal igyekezett fenntartani, s ritka tekintélyes erélyü egyéniségénél fogva fenn is tudta tartani. Alárendeltjének lenni valóban nem volt sine cura. Semmi legkisebb kihágást sem nézett el, bárminő szeretett vagy bizalmas alárendeltjének. Mindenkitől olly szigorú pontossággal megkövetelte kötelessége teljesítését, mint maga is teljesítette a magáét is. Egyetlen félrelépés megtört benne bárminő sok évi bizalmat. Ment is aztán szigorú pontosságánál fogva minden dolga, a mint épen mennie kellett.

A takarékoság mindenben, szintugy a pénz, mint a takarmány dolgában, egyik fő erénye volt.

A milly valóban tűzről pattant ember volt, mint a példabeszéd mondja, dolgaiban, szintollyan volt a magán életben is.

Tűzvész idején a legbátrabb és legfáradhatlanabb volt a segélynyújtásban, s nemcsak rendezte a segélyt, hanem saját kezeivel is eszközölte azt, s maga felment az égő háztetőkre. – Nem egy szegény ember köszönheti, közvetlen erélyes munkásságának, háza megmentését.

Ismeretes vendégszerető házigazda volt ugyan, de soha sem henyélte el idejét mulatsággal, dolgát soha sem hanyagolta el, s feltevé vendégeiről, hogy őket is érdekli a gazdász: elvitte

magával, s így a dolog nem szenvedt hátramaradást. Későbbben aztán – bár maga a legmértékletesebb életű volt – gyakran reggelig fennmaradt, vendégei társaságában: hanem azért hajnalhasadtával, ismét egész szorgalommal megnézte, ha vajjon pontosan mind kiállottak-e az általa kirendelt ekék stb., s nemcsak megnézni ment ki, hanem ebéd idejéig is folyvást a gazdaság körül volt, s ebéd után is – és pedig azonnal – naplementig. Az utolsó farsang már gyöngélkedve találta, a mult éviben még, a helybeli multságok előtánczosa volt.

Egész nyáron át csak este, vagy uton folytatta fő multságát, az olvasást, melly annyira kedvencz multsága volt, hogy a korábbi „Jelenkor” Társalkodójában, s a későbbi „Gazdasági Lapok”-ban, a „Mezei Gazdá”-ban, „Ismertető”-ben stb., maga is több cikket irt, s a Gazdasági Egyesület által feltett kérdések megoldása körül is dolgozott.

Ifjabb korában erős, sőt vakmerő lovas volt, mióta azonban, egykor gyakori kísérlete – hátulról ugrani a nyeregbe – rosszul sikerült, az utóbbi években többé nem lovagolt. De mind végig kemény és bátor vadász volt, nemcsak a kisebb, több napi vadászatokban, a legcsikorgóbb időkben, hanem nagyobb vadakra is.

A korábbi, évenként rendszeren tartatni szokott urbéri vadászatoknál, s későbbben, a megyei főnök által rendezett farkasvadászaton mindenkinek folyvást megnyerte nagyrabecsülését, kitünő rendezői ügyességével. Ezen vadászatok alatt, mellyek három napig tartottak, mint szives házi gazda a nagyszámu vendégek irányában, s mint a legügyesebb s legfáradhatlanabb rendező, ki olly hatályosan tudta, parancsolásra annyira alkalmas egyéniségével az egészet vezetni, kinek ennélfogva reggeltől késő estig legtöbb teher feküdt vállán, s ki egész nap legtöbbet fáradott, és e közben egyszersmind, három éjen át mindig a le nem fekvőkkel maradt, mindannyiszor bámulatra ragadott mindenkit, hogy a minő reális, szintolly vas ember és szives házigazda is volt.

Erélyes természete folytán, kissé haragra hajlandó s felettébb szigorú bár, de egyszersmind emelkedett nemes lelkü, minden rút önzéstől ment, lelkiismeretes és különös igazság-szerető ember levén, a keze alatt volt korábbi jobbágyság, mindamellet is olly kitünő becsüléssel viseltetett iránta a változott viszonyban is, hogy mindvégig igen sok esetben békebirájok volt azoknak, egymás közötti ügyeikben.

Jó és gondos férj, szintolly apa és nagyapa, élete legszebb feladatának, gyermekei gondos neveltetését tekintette. (S itt meg kell említenünk a boldogult két derék fiát, *Jánost* és *Józsefet*, kiknek elseje az ipar-gazdaság és vegytan, másika a publicistai pályán régóta elismert névre tett szert.)

Áldás, e valóban jeles, sőt kitünő ember emlékére!